

İki Forum Üyesinin Yorumları Üzerine
2012-11-28 11:17:00

Sosyalist Forum'da yazan Gramsci ve za rodinu za stalina adlı üyelerin Ermeni jenosidi yasasının şifreli yazısı üzerine yaptıkları yorumlar, Türkiye sol hareketinin önemli bir bölümünde İttihatçı-Kemalist önyargı ve koşullanmaların ne denli yaygın velerin olduğunu bir kez daha göstermiş oldu. Aslında, onların hiç de Ermeni milliyetçiliğini savunmayan ve enternasyonalist bir bakış açısıyla yazılmış olan- bu yazıya (Ermeni jenosidi yasasının şifreleri) sosyal-şoven tepkiler vermeleri pek şaşırtıcı değil. Değil, çünkü İttihat ve Terakki rejiminden, hatt II. Abdülhamit döneminin son on yıllarından bu yana devlet, ülkemizin Türk ve Müslüman halkını tam da bu tepkileri verecek biçimde eğitmiş ve biçimlendirmiştir. (Ama, söz konusu yazının esas vurgusunu/ ana fikrini anlamamış olmalarının esas sorumlusu tabi ki doğrudan kendileridir.) Şunu da belirtiyim: Objektif koşullar da (19. yüzyılın ikinci yarısı ve 20. yüzyılın başlarında Balkanlar'daki Osmanlı-karşıtı ulusal bağımsızlık hareketlerinin başarıya ulaşması, aynı dönemde milyonlarca Müslümanın Kafkasya'dan ve Balkanlar'dan Anadolu'ya göç etmek zorunda kalması ve bunların bir kısmının Ermenilerin yaşadığı topraklara yerleştirilmesi) bu önyargıları pekiştirmeye hizmet etmiştir. Bir araştırmaya göre 1855-1914 yılları arasında Anadolu'ya -daha sonraki on yıllarda Türkiye toplumundaki muhafazakar ve milliyetçi damarı güçlendirecek olan- dört milyon göçmen geldi. (Bk. www.aksiyon.com.tr/detay.php?id=11523) Bu bağlamda Türkiye devrimci hareketinin Kürt-karşıtı önyargılarından kurtulmasının ne kadar uzun zaman aldığını dikkate aldığımızda, ondan çok daha derin olan Ermeni-karşıtı önyargıların ortadan kalkmasının da çok daha zor olacağını, bunun iyimser bir tahminle en azından bir kuşak daha alacağını tahmin edebiliriz.

Her şeyden önce bu iki Forum üyesi, ezen ulus/ ezilen ulus ayrımını yapamamış, Osmanlı İmparatorluğu'nun başka ulus ve milliyetleri ZOR yoluyla boyunduruk altında tutan despotik ve yarı-feodal bir devlet olduğunu anlayamamışlardır. Dahası onlar, ezilen sınıfların ve ezilen ulus ve milliyetlerin kendilerini zorla boyunduruk altında tutan despotik rejimlere karşı ayaklanma HAKKI olduğunu, ezilen bir ulusun ezen ulusla aynı haklara sahip olduğunu anlayamamışlardır. Öyle olmadı ama, bir an için Ermeni halkının tek yanlı bir biçimde Osmanlı'ya karşı isyan ettiğini varsayalım. Böylesi bir isyan devrimci kriterlere göre özünde meşru bir nitelik taşımayacak mıdır? Nasıl, değişik Balkan halklarının Osmanlı egemenliğine karşı isyanları özünde meşru nitelik taşıdıysa, elbette böyle bir isyan da özünde meşru bir nitelik taşıyacaktı. Yorumcularımız bu isyan etme hakkını reddetmek suretiyle objektif olarak özelde Osmanlı devletinin kendi uyruklarına ve genelde ezen, sömürgeci ya da emperyalist devletlerin yönetici kliklerinin ezilen ulus ve milliyetlere karşı çıkarlarını savunmuş olmaktadırlar. (Niyetlerinin bu olmaması, bu objektif gerçeği değiştirmiyor.) Ulusal eşitlik düşüncesini tutarlı bir biçimde savunmadan bırakalım Marksist olmayı, az-çok tutarlı bir demokrat bile olunamaz. Bu ise, bu topraklarda Türk olmayanların sadece uşaklık ve hizmetçilik yapmaya hakkı olduğunu ileri süren İttihatçı-Kemalist gericilerin konumuna düşmektir.

Ezilen bir ulusun/ milliyetin ayaklanması bazı koşullarda emperyalist ve sömürgeci bir devletin güdümüne girebilir/ onun çıkarlarına hizmet edebilir ya da bu hareketin başında gerici bir önderlik bulunabilir. O koşullarda Marksistler, sözkonusu ezilen ulus ya da milliyetin haklı taleplerini sonuna kadar savunur ama o somut hareketi desteklemezler. Lenin, Ulusların

Yazgılarını Belirleme Hakkı Üzerine Bir Tartışmanın Özeti başlıklı yazısında bu konuda şunları söylüyordu:

Kendi yazgısını belirleme de içinde olmak üzere, demokrasinin çeşitli talepleri mutlak şeyler değil, genel-demokratik (şimdi: genel-sosyalist) dünya hareketinin sadeceküçükbirparçasıdır. Bazı tekil somut durumlarda parça bütünlüyle çelişebilir öyle olduğu takdirde o reddedilmelidir. Bir ülkedeki cumhuriyetçi hareketin başka ülkelerin din adamlarının ya da mal-monarşist çevrelerinin entrikalarının bir letinden ibaret olabilir öyle olduğu takdirde biz o özel, somut hareketi desteklememeliyiz fakat bu gerekçeyle cumhuriyet talebini uluslararası Sosyal-Demokrasinin programından çıkarıp atmak gülünç olurdu. (Collected Works, Cilt 22, Moskova, Progress Publishers, 1974, s. 341)

Tam da bu nedenledir ki Marksistler ve Bolşevikler 1918 sonrasında Kafkasya'da Britanya ve Fransa emperyalistleriyle ve Beyaz Muhafızlarla işbirliği yapan Ermeni, Azeri ve Gürcü Menşevik-burjuva hükümetlerini asla desteklemediler ve bunlara karşı çıktılar. Orada o tarihsel momentte esas çelişme Sovyet rejimi/ proleter diktatörlüğü ve onun Ermeni, Azeri ve Gürcü bağlaşıklarıyla (değişik uluslardan Kafkasya işçi sınıfı ve Bolşevikler) emperyalist burjuvazi-Beyaz Muhafızlar ve yerel (Ermeni, Azeri ve Gürcü) burjuvazi arasındaki çelişmeydi. Zaten kapitalizmin devrilmesinin ve proleter diktatörlüğünün gündeme geldiği koşullarda EN DEMOKRATİK burjuva partileri bile karşı-devrim kampında yer alır ve işçi sınıfı ve onun bağlaşıklarına karşı savaşır.

Birinci Dünya Savaşının başında Ermenilerin çok küçük bir bölümünün, Osmanlımparatorluğu'nun beyaz teröründen kurtulmak için gerici Çarlık Rusyası'nın ordusuyla işbirliği yaptığı doğrudur. (Öte yandan, askerlik çağındaki Ermenilerin hemen hemen hepsi askere alınmış, bunların bir kısmı çatışmalara katılmış, ama büyük kısmı da kötü ünlü ameale taburlarında edimsel olarak kıyımaya uğratılmışlardır.) Gene bu savaşın bitiminde bir kısım Ermeninin öldürülen yakınlarının öcünü almak ve el konan evlerine ve topraklarına yeniden kavuşmak için Fransız işgalcileriyle işbirliği yaptığı da doğrudur. Meşru ve haklı gerekçeleri olmakla birlikte elbette her

enternasyonalist devrimci, bu iki işbirliği eyleminin kararlı bir biçimde eleştirir. Ama Ermeniler emperyalistlerle işbirliği yaptı yaygarasını koparanların bu hususa ilişkin sicili çok daha kirlidir. Bir iki örnek vermekle yetineceğim: Osmanlı İmparatorluğu'nun, son on yıllarında emperyalist devletlerin oyuncağı haline gelmiş, 1881'de, II. Abdülhamit döneminde Osmanlı devleti Düyun-u Umumiye İdaresinin (Genel Borçlar Yönetimi) kurulmasını kabul ederek ülkenin maliyesini büyük devletlerin eline terketmiş, jenosidin mimarı olan İttihat ve Terakki çetesi Alman emperyalistleriyle işbirliği yaparak Osmanlı'yı Birinci Dünya Savaşı cehennemine sürüklemiştir. Yorumcularımız bu olguları unutuyor ya da görmezden geliyor ve ülkeyi Enverland haline getiren ve Birinci Dünya Savaşında milyonlarca insanın ölümünden sorumlu bu çetenin suçlarını da neredeyse Ermeni halkının sırtına yıkmaya çalışıyorlar.

Halkların gerçek ve sonal kurtuluşunun kapitalizmin yıkılışı/ sosyalizmin kuruluşundan geçtiği doğrudur. Ancak bundan, ulusalzulüm ve eşitsizliğe karşı savaşımın önemli olmadığı, ertelenebileceği ve kapitalizmin yıkılışı/ sosyalizmin kuruluşu sürecinde zaten çözümleneceği ve komünist hareketin kapitalizmin yıkılmasından önce ulusal sorunda anti-şovenist ve enternasyonalist bir tutum benimsemesinin gereksiz olduğu sonucu çıkmaz. Marksistler bu Prudonceu görüşü her zaman mahkûm etmişlerdir. Lenin şöyle diyordu:

Öte yandan ulusal sorunu toplumsal devrim adına yadsımış olan' Prudoncuların tersine Marx, her şeyden önce, gelişmişülkelerdeki proletaryanın sınıf savaşımının çıkarlarını gözönünde bulundurarak, enternasyonalizmin ve sosyalizmin temel ilkesini öne sürmüştür: özetle, başka ulusları ezen bir ulusun özgür olamayacağını söylemiştir. (Sosyalist Devrim ve Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı, Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı, Ankara, Sol Yayınları, 1989, s. 156) Demek ki tutarlı demokratizm, her türden haksızlığa karşı çıkmayı olduğu gibi ulusal zulme ve eşitsizliğe de karşı çıkmayı gerektirir. Hele önümüzdeki devlet sadece Türk halkı da içinde olmak üzere- Anadolu halklarını değil, Balkanlar ve Ortadoğu halklarını da vahşi bir biçimde ezen ve çoktandır bir çöküş sürecine girmiş olan çok-uluslu Osmanlı İmparatorluğu gibi bir devlet ise Türk kökenli devrimcilerin birincil görevi kendi paşalarına, burjuvazisine ve toprak ağalarına ve onların geçmişte

gerçekleştirdikleri, ama ruhu hl capcanlı olan ulusal zulüm politikasına kayıtsız koşulsuz karşı çıkmaktır.

İki yorumcumuz, Ermeni tehciri ve jenosidinin olmadığını ya da olanın bir çeşit karşılıklı çatışma olduğunu ileri sürmek, hatt Ermenilerin Müslümanları katlettiği edebiyatına sarılmak suretiyle Osmanlı ve İttihat ve Terakki gericiliğini aklamaya çalışıyorlar. Böylece onlar bugün Türkiye'nin en gerici burjuva çevrelerinin, Türk Genelkurmayının, MHP'nin, BBP'nin çizgisine düşüyorlar. Bu koşullarda, yorumcularımızdan birinin Ermeniler ile Türklerin tehcirden önce bir ırksal sıkıntısı olmadığı savını ileri sürmesi da kendisinin derin cehaletinin bir ürünü olarak görülmelidir. Daha öncesini bir kenara bıraksak bile, özellikle Doğu Anadolu'daki Ermeni köylülerine yönelik saldırıların 1880'lerde ve 1890'larda yoğunlaştığını anımsamamız gerekir. Bilindiği gibi Kürt çetelerini Ermeni köylülerine saldırmaya teşvik eden II. Abdülhamit 1891'de bu amaçla, Kürt aşiret ağalarının önderliğinde kötü ünlü Hamidiye Alaylarını da kurdurmuştu. 1894-96 yılları arasında Türkiye'nin değişik yerlerinde (Sasun, İstanbul, Erzurum, Bitlis, Van, Harput, Sivas, Diyarbakır, Trabzon, Birecik) Ermenilere karşı o zaman Zaptiye denen- polisin, Hamidiye Alaylarının ve ordu birliklerinin katıldığı bir dizi saldırı yapıldı. Bu saldırılarda yaşamını yitirenlerin sayısı değişik araştırmacıların verdikleri rakamlara göre 50,000 ile 100,000 arasında değişmektedir. Yorumcularımızdan birinin sözünü ettiği olay, yani Taşnaksutyun militanlarının, Osmanlı Bankası'nın İstanbul şubesine 24 Ağustos 1896'da yaptıkları baskın da işte bu kırımları protesto etmek amacıyla gerçekleştirilmişti. Osmanlı devleti bu baskına da İstanbul'da birkaç bin Ermeni'yi öldürerek yanıt verdi. (Sözkonusu yorumcunun, Öyle ki bu baskında İstanbul'un ortasında bankayı yerel halk kazma kürekle savunmuştur diyerek bu bankaya sahip çıkmış olması da traji-komik bir durum. Çünkü, Anadolu, Balkanlar ve Arap halklarının emperyalist sömürsünün en önemli araçlarından biri olan bu banka, adına rağmen mülkiyeti Britanya ve Fransa kapitalistlerine olan bir kurumdur. Ve 1933'te özel bir bankaya dönüşene kadar Osmanlı'nın ve Türkiye Cumhuriyeti'nin para basma yetkisine sahip biricik bankası, yani merkez bankası işlevini sürdürmüştü.)

Başında II. Abdülhamit'in bulunduğu despotik rejim 1908'de güdük bir burjuva-demokratik devrimle devrildi. Ancak bir yıl sonra, Adana ve ilçelerinde yaşayan Ermenilerin bir kez dahadevlet destekli bilinçsiz ve gerici Türk güruhlarının saldırısına uğramaları, eski padişahın çizgisinin İttihat ve Terakki'de yaşadığını gösteriyordu. Şevket Süreyya Aydemir gibi Türk devletini temsil eden Kemalist bir yazar bile, -Ermeni kaynaklarına göre 30,000'den fazla Ermeni'nin öldüğü- bu çatışmalarla ilgili olarak şu bilgiyi vermek zorunda kalıyor:

Ama olayın mahiyeti nasıl yorumlanırsa yorumlansın netice şudur ki, bu Çukurova boğazlaşmasında 17,000'i Ermeni ve 1,850'si mahalli Müslüman halktan olmak üzere 20,000 kişi can verir. (Enver Paşa, Cilt II, 1908-1914, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1976, s. 154)

Yorumcularımızın yapmış oldukları gibi Ermeni jenosidinin olmadığınıleri sürmek sadece abesle iştigal etmek anlamına gelmekle kalmaz bu aynızamanda kendi gerici egemen sınıflarının saflarına geçmek anlamına gelir. Jenosid kuşaktan kuşağa aktarılan sözlü tarihiyle, üzerine yapılmış sayısız araştırmalarla, 1914'te en az 2 milyon olan Türkiye Ermeni nüfusunun tahminen yarısının yaşamını yitirmiş ve bugün 50,000'e düşmüş, dünyanın dörtbir yanına saçılmış olan Ermenilerin hemen hemen tümünün evlerine, tarlalarına, işyerlerine ve diğer değerli eşyasına el konmuş, bu halkın 20. yüzyılın başlarında sahip olduğu binlerce okul ve kiliseden geriye hemen hemen hiçbir şeyin kalmamış olmasıyla vb. kanıtlanmış bir OLGUDUR. Muhafazakar bir rakamla yetinelim ve yapılan etnik arındırma sürecinde bu 2 milyon insanın sadece 500,000'inin, yani dörtte birinin öldürüldüğünü ve yaşamını yitirdiğini varsayalım. Bu, nüfusu 75 milyon olan günümüz Türkiye'si'nde 18-19 milyon insanın öldürülmesi ve yaşamını yitirmesine denk düşmektedir. Bu büyük felakete jenosid demek ya da dememek belki belirleyici bir önem taşımaz ama onun, kabaca 1914 başlarından itibaren Anadolu'yu Türk ağırlıklı bir ülke haline getirmek için eyleme geçen İttihat ve Terakki çetesinin başlattığı ve Kemalist cumhuriyetin de sürdürdüğü etnik arındırma politikasının doruk noktası olduğu tartışma götürmez. Bu etnik arındırma politikasının diğer öğeleri ya da bileşenleri arasında Ege bölgesi Rumlarının bir kısmının 1914 başlarında yürütülen bir korkutma ve gözdağı verme politikasıyla Yunanistan'a kaçmalarının sağlanması, 1914-23 yılları arasında 250,000 insanın yaşamına mal olan Süryani kıyımı, Ermeni jenosidi, 1910'lu

yıllar boyunca süren Pontus Rum halkı kıyımı ve 1923-24 Rum-Türk nüfus mübadelesinde 1.5 milyona yakın insanın yerlerini yurtlarını terketmek zorunda bırakılmaları sayılabilir. Bütün bu eylemlerin, yorumcularımızdan birinin ileri sürdüğünün tersine, herhangi bir merkez karar, bir devlet kararı olmaksızın yapılabileceğini düşünmek/ savunmak için insanın ya aptal denecek derecede saf, ya son derece kötü niyetli ya da MHP-BBP çizgisinde bir faşist olması gerekir. Gene bir kaynağa başvuralım. Türkiye'nin 3. cumhurbaşkanı Celal Bayar anılarında, 1914 yılı başlarında kendisinin de öndegelen üyeleri arasında yer aldığı- İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin 'Türkleştirme siyasetini uygulamaya koyma kararını şöyle değerlendiriyordu: 1914 yılı başlarında Osmanlı yöneticileri kendileri için iki önemli sorunun varolduğu tesbitinde bulunmaktadır.

1-Her türlü hürriyeti suistimale (kötüye kullanmaya- G. A.) hazır ölçsüz bir muhalefet.

2- İmparatorluğun tamamiyet ve vahdetini (=bütünlük ve birliğini- G. A.) gizli, açık vasıtalarla tehdit eden iftirakçı (ayırıcı) Türk olmayan unsurlar.

... Hükümet normal faaliyeti dışında, Merkez-i Umumi'de ve Harbiye Nezareti'nde (Genel Merkez'de ve Savaş Bakanlığında) bir emri vakiin (=oldubittinin- G. A.) zararlarını önleyici tedbirler için çalışıyordu. Harbiye Nezareti'ndeki gizli toplantıların başlıca konusu stratejik noktalarda kümelenmiş ve dış menfi tesirlere (kötü etkilere- G. A.) bağlı gayri Türk yığınakların tasfiyesi idi. (Celal Bayar'ın Ben de Yazdımadlı Yapıtının 5. cildinden aktaran Suat Parlar, Osmanlı'dan Günümüze Gizli Devlet, İstanbul, Bibliotek Yayınları, 1997, s. 78) İki yorumcumuz bu bağlamda, devletin 27 Mayıs 1915'te Ermenilerin tehcir edilmesi için bir yasa çıkarttığını da unutmış gözüküyorlar. Onlar, Osmanlı İmparatorluğu'nun 1 Kasım 1914'de savaşa girmesinden sonra, eli silh tutan Ermeni erkeklerinin askere alındığını ve onlar için oluşturulan amele taburlarında yorgunluk ve açlıktan ölene kadar yol vb. yapımında çalıştırıldıklarını, geriye kalan yüzbinlerce kadın, çocuk, yaşlı ve hasta insanın yollara dökülerek, doğru dürüst yolların olmadığı ve geceleri barınacak herhangi bir konaklama yerinin bulunmadığı o günün koşullarında yüzlerce kilometre yürümeye zorlandığını, bu kanlı yürüyüş sırasında sürekli bir biçimde en çirkin ve vahşi saldırılara hedef olduklarını da bilmezden geliyorlar.

Türk burjuva devleti, işte bu İttihatçı-Kemalist gericiliğinin potasında biçimlendi ve ne yazık ki Türk halkını da kendi kollektif kişiliğine uygun bir tarzda biçimlendirmeyi başardı. Cumhuriyet tarihi boyunca tanık olduğumuz kıyımlar ve vahşet örnekleri işte bu gericilik geleneğinin dışavurumlarıdır. Dersim’de 1938’de, Maraş’ta 1978’de vb., oraların Müslüman halkına karşı bilinen vahşeti gerçekleştirenlerin, Diyarbakır Cezaevi cehennemini yaratanların, 1915-16 yıllarının savaş ortamında Hristiyan bir halka çok daha büyük bir vahşetle saldırabileceğini ve saldırdığını anlamak için ortalalama bir zekaya sahip olmak yeterlidir. Mağaralara sığınan insanları ateş, duman ve gazla öldürebilenlerin, hamile kadınların karınlarını süngüyle deşebilenlerin, yaşlı insanları, kadınları ve çocukları baltalarla, bıçaklarla ya da kafalarını taşlara vurarak öldürebilenlerin, mermi tasarrufu yapmak için insanları sopalarla döverek katledebilenlerin, insanların bedenlerine çiviler çakabilenlerin, yaralı insanları yanan evlerinin ya da gemilerin yanan ocaklarının içine atabilenlerin, yaşlı insanların gözlerine tornavida ile çıkarabilenlerin, onların evlerini ve köylerini ateşe verebilenlerin, tutsakların kafalarını tahta coplarla parçalayabilenlerin, onları bok çukurlarına sokabilenlerin ve birbirleriyle cinsel ilişkiye girmeye zorlayabilenlerin 1915-16’da bunun çok, ama çok daha fazlasını yapabileceğini ve yaptığını anlamak çok mu zor?

Eğeryorumcularımız Gramsci ve Stalin gibi yüce insanların isimlerine sahip çıkmak istiyorlarsa İttihatçı-Kemalist atgözlüklerini çıkarmalı, en azından Ermeni halkının çektiği acılara saygı duymayı öğrenmeliler. Dahası onlar, böylesine ağır ve trajik bir konuyu ele alırken hafif, saygısız ve yer yer lumpenlere yakışır bir dil kullanmamayı ve kullanamayacaklarını da öğrenmeliler. (Üç kuruş beş köfte oldu tarih, Devlet kurma hamlesi yap, olmayınca vay bizi kırdılar de, Ingalamak yok öyle bu işler bu kadar ucuz değil.) Bu kafayla, şoven bir Türk gericisi ya da azılı bir faşist olunabilir ama Marksist, enternasyonalist ya da demokrat olunamayacağı açık.

Not: Gönül bu yanıt-yorumun Ermeni-kökenli bir devrimcinin değil de Türk-

kökenli bir devrimcinin kaleminden çıkmış olmasını isterdi. İsterdi çünkü ezen ve ezilen ulusların işçilerinin ve diğer sömürülen emekçilerinin birliği, Lenin'in de işaret etmiş olduğu gibi, ezen ulus devrimcilerinin, ezilen ulus ve milliyetlerin ayrılma ve ayrı devlet kurma hakkı da içinde olmak üzere-
HAKLARINI SAVUNMASINI, ezilen ulus devrimcilerinin ise ezen ve ezilen ulus işçilerinin ve diğer sömürülen emekçilerinin **BİRLİĞİ** yönünde propaganda-ajitasyon yapmasını gerektirir. Tarihsel bir perspektiften bakıldığında, Türk devrimcileri Kürt-Türk sorununda bunu yapmayı başaramadılar. Aynı yetersizlik ve olumsuzluğun Ermeni-Türk sorununda yaşanmaması dileğiyle.

26-27 Aralık 2011

